

Beslutningsforslag nr. B 99. Fremsat den 22. januar 1987 af Stinus (RV), Bilgrav-Nielsen (RV), Aase Olesen (RV) og Niels Helveg Petersen (RV)

Forslag til folketingsbeslutning om produktion og eksport af krigsmateriel

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte forslag til revision af lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m., jf. lovbekendtgørelse nr. 626 af 15. september 1986. Revisionen skal ske efter følgende retningslinjer:

1. Definitionen af, hvad der forstås ved krigsmateriel, gøres tidssvarende, således at krigsmateriel bringes til at omfatte ikke blot våben i egentlig forstand, men også komponenter og knowhow m.v.

2. Der gennemføres forbud imod eksport af krigsmateriel til andre end de nordiske

lande og NATO-lande.

3. Der udpeges et tilsynsråd, der fører tilsynet med det eksisterende Statens Våbenkontrol. Hvert af de i Folketingets finansudvalg repræsenterede partier udpeger et medlem til tilsynsrådet.

4. Tilsynsrådet afgiver hvert år til Folketinget en offentlig beretning om sin virksomhed, herunder omfanget og arten af tilladelser til tilvirkning af krigsmateriel.

5. Der indføres ret til at nægte at medvirke til udvikling og produktion af krigsmateriel m.v. uden fortabelse af retten til arbejdsløshedsdagpenge eller sociale ydelser.

Bemærkninger til forslaget

Den 24. januar 1978 fremsatte Det Radikale Venstres folketingsgruppe et forslag til folketingsbeslutning vedrørende produktion og eksport af krigsmateriel. Forslaget kom til behandling i Folketinget den 3. marts 1978. Der henvises til Folketingstidende 1977-78, forhandlingerne sp. 7129 ff og tillæg A sp. 3631. Nærværende forslag er en genfremsættelse af et i folketingsåret 1982-83 og folketingsåret 1983-84, (2. samling) fremsat forslag, se Folketingstidende 1982-83, forhandlingerne sp. 6619 og 8794 samt tillæg A sp. 3517, og Folketingstidende 1983-84 (2. samling), forhandlingerne sp. 2901 og 5531 samt tillæg A sp. 3313.

Den gældende lov om tilvirkning af krigsmateriel går tilbage til maj 1937 og må i dag anses for at være både forældet og utilstrækkelig. Der er på det tekniske og især det militærtekniske område foregået en rivende udvikling, der gør det nødvendigt at udvide opfattelsen af, hvad der skal forstås ved krigsmateriel. Krigsmateriel er ikke kun våben i egentlig forstand, men i lige så høj grad know-how og komponenter, der indgår i våben eller våbensystemer.

I gældende lov er der ikke forsøgt nogen indkredsning af, hvad der nærmere skal forstås ved krigsmateriel. Det er overladt til regeringen ved kgl. anordning at fastlægge begrebets nærmere indhold. Det må ligeledes anses for at være en mangel i gældende lovgivning, at offentligheden og lovgivningsmagten er uden mulighed for at skaffe sig indblik i omfanget og arten af den tilvirkning af krigsmateriel, der finder sted i Danmark.

I 1978 foreslog forslagsstillerne et forbud imod al dansk eksport af krigsmateriel. Det er fortsat forslagsstillernes opfattelse, at et egentligt forbud imod enhver form for våbeneksport til alle lande ville være at foretrække.

Under Folketingets behandling af forslaget af 24. januar 1978 blev der indvendt fra flere sider, at det var urealistisk at forbyde våbeneksport til nordiske lande og til øvrige NATO-lande. Forslagsstillerne har draget konsekvensen heraf. I håb om at lette forslagets vedtagelse indskrænker forslagsstil-

lerne i nærværende forslag forbudet til kun at angå eksport til lande uden for Norden og NATO.

Det vil være et klart fremskridt at få vedtaget forbud imod sådan eksport. Den nuværende våbenlovs administration rejser især vanskeligheder i forhold til udviklingslandene. Retningslinjen er, at der tillades våbeneksport til lande, hvor det skønnes at krigsmateriellet ikke vil blive anvendt. Afgørelsen heraf er selvsagt meget vanskelig for ikke at sige umulig, og ved flere lejligheder kan det da også konstateres at man har skønnet forkert. Eksempelvis eksporteredes fra Danmark våben til Iran lige op til de voldsomme omvæltninger, der førte til shahens fald, og hvorefter bl.a. danske våben er blevet anvendt til formål, der ikke i dag ville kunne anerkendes. Den svenske fredsforsker Henrik Westander har påpeget, at svenske våben i strid med ånden i gældende regler for svensk våbeneksport har deltaget i 63 krige siden 2. verdenskrig.

Om motiverne for forslaget kan i øvrigt anføres følgende:

Den globale produktion af ødelæggelsesmidler har et katastrofalt omfang. Våbenkapløbet lægger beslag på økonomiske og materielle ressourcer, der er hårdt brug for i anstrengelserne for at skabe økonomisk udvikling i den store del af verden, hvor befolkningerne lever under vilkår præget af underernæring, sygdom og uvidenhed. Den danske produktion af krigsmateriel er i verdensmålestok ubetydelig, men det fritager os ikke for medansvar for udviklingen. Danmark bør spille en mere aktiv rolle i bestræbelserne for at sikre en begyndende nedrustning. Det kræver en indsats over et bredt felt. Det er bl.a. af største betydning, at der i Danmark skabes en bred folkelig opinion bag nedrustningsbestræbelserne.

Det er af helt afgørende betydning for vore muligheder for at øve en indsats på dette vitale område, at vi ikke nøjes med i ord at bekæmpe våbenkapløbet. Hvis vi virkelig ønsker med effekt at bidrage til en mere menneskelig udvikling, må vi være rede til at lade handling følge ord. Et sådant initiativ fra dansk side vil være med til at

sikre, at Danmark kan udnytte alle sine muligheder for at påvirke udviklingen på nedrustningens område.

Også industripolitiske synspunkter taler imod opbygning af dansk våbenindustri. Et land som Danmark vil aldrig kunne gøre sig gældende på dette område. Vi står os industrielt bedre ved at koncentrere kræfterne om udviklingen af industri til fredelige formål, også fordi våbenhandel aldrig

er fri handel, men underkastet uberegnelige politiske omvæltninger i meget højere grad end eksport af varer til fredelige, civile formål.

Når nr. 5 er lettere omformuleret i forhold til tidligere forslag, skyldes det et ønske fra forslagsstillernes side om at slå fast, at ingen, som nægter at deltage i udvikling eller produktion af krigsmateriel, af den grund skal miste status som værende til rådighed for arbejdsmarkedet.